

4.

V. 170. n. 19
18
1720,
14^a

L. D. B. VI
HISTORIA
COMITVM
CONSISTORIANORVM
IN
IMPERIO ORIENTIS

PRAESIDE
IVSTO CHRIST. THORSCHMIDIO

L. A. MAG.

ORD. PHILOS. ADIVNCT.

AD DIEM XXXI. DECEMBR. A. O. R. MDCCXX

IN ERVDITORVM CONSESSV

EXPLICANDA

A

CAROLO FERDINANDO ZSCHOCHIO
STAUCHA-MISNICO

PHIL. ET LL. CVLTORE

VITEMBERGAE
LITERIS SAMVELIS GREVSIGII.

4

PER-ILLVSTRI
AG
EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO
GOTTLOB
HIERONYMO
DE
LEIPZIGER
DYNASTAE IN HEYDA
ET REL.

POTENTISSIMI SARMATARVM REGIS ATQVE
ELECTORIS SAXONIAE CVBICVLARIO AVLAEAC
IVSTITIAE CONSILIARIO ET
SVMMI SENATVS ECCLESIASTICI
PRAESIDI
EMINENTISSIMO
DOMINO SVO GRATIOSO

PER-ILLVSTRIS DOMINE

PAtere, pro T^{VA} Benignitate, ut
Dissertatio, Summa, utriusque Pa-
latii Imperatorii, exhibens officia,
in T^{VAM}, qui utraque gloriose ornas, gra-
tiam, praesidiumque recipiatur. T^{VVM}
enim in fronte eius praefixum Nomen pars
operae est potissima, T^Eque plurima ex iis
ita

ita respiciunt officia, ut nullius ibi dignitates uideantur expressius representari. Et per eos quidem reddita sunt ab A. A. Imperatoribus Graeco-Romano imperio sua praesidia, securitasque restituta. Per TE autem AVGVSTISSIMVS REX, postquam splendidissima ad externos Legatione esses perfunctus, uniuersae SAXONIAE salutis, quietis, tranquillitatisque spem, felicissimo omine confirmavit. Videmus adhuc, animoque complectimur laetitiam illius diei, quo Summis in REGIA sede muneribus es redditus, quis concursus Ciuitatis, quae pene inferentium coelo manus audita uota, quae spes conceptae perpetuae sacrorum securitatis, postquam TE Eminentissimum SACRO CONSISTORIO PRÆSIDEM datum, intelle-

tellexere. Imminent nunc nobis tanto sub
PRÆSIDE benigna fata, quo, sub auspici-
is noui etiamanni, et multorum consequen-
tium, saluo ac incolumi, et res sacra stabit
integra ac intemerata, et demississimi Cli-
entes certissimum decus, praesidiumque
nanciscentur

PER-ILLVSTRIS DOMINE
DOMINE GRATIOSISSIME
VESTRAE EXCELLENTIÆ

CVLTORES DEVOTI
M. IVSTVS CHRISTIANVS THORSCHMIDIVS
ET
CAROLVS FERDINANDVS ZSCHOCH

Ogitanti mihi, et cum animo meo
reputanti saepe, imperii, quod ab
Oriente nomen habet, maiestatem,
prisci que istius temporis statum
atque imaginem, et mirum pariter,
et indignum uideri solet, quod,
cum tantum non omnia uetustatis
monumenta curioso oculo a nostris inuestigentur,
una illa dignitatum apud Graecos Notitia maneat
intacta, incultaque propemodum, ac derelicta habeatur.
Enim uero, multam a seculi, in quo uiuimus, elegantia,
humanitateque alienum esse oportebat eum,
quem non iuuaret animo complecti fulcra eminentissima,
quibus innixum maximum imperium tamdiu stetit,
nosseque instituta, artes, ac reliquum uiuendi
genus, eorum, quos uirtus ad principale extulit
fastigium, quo magnis negotiis adiutores dati,
Principis onera iuuarent, laborisque ac fidei capacissima
ministeria, ipso rerum usu, reipublicae comprobarent.
Et sunt quidem ista officia ea, ex quibus,

bus, qui rem sacram tractant, coelestium scilicet praeceptorum disciplinis innutriti, gubernandi, ac regendi coetus diuini, per ista tempora, rationes intelligere possunt. Legum quoque interpretes, ubi ad diuersas inscribendi eas, subscribendique rationes aliquid est commentandum, conuenientissimas disciplinae explicationes ex officiorum istorum notitia petunt, eruditioneque antiquitatis uestigiis gloriose insistant. Haec sunt ista monumenta, ex quibus antiquus Medicis constat honos, palatinumque eorum officium, in alto collocatum, prae multis aliis exsplendescit. Qualis inde ad humanitatis potissimum studium accedat cumulus, quantumque reconditae eruditionis ex accurata harum dignitatum petatur recensio, me etiam tacente, intelligunt omnes. Hinc enim fiet, ut multae, ad horum officiorum modum componi possint aliorum imperiorum dignitates, earum fines atque limites, rectius describi, eoque facto, Graecae, Romanae, Francicaeque historiae scriptoribus, multis in locis, satis alias obscuris, clarissimum lumen praerri. Cuius quidem rei rationes, cum intra me uolui, reuoluique, tum specimen aliquod Lectorum Historicarum, in uicem Dissertationis publicae, editurus, apud animum meum constitui, illud maxime, quo supremi olim, sanctiorisque Nouae Romae Imperatorum Senatus, dignitas

tas

tas continebatur, Comitum uidelicet Consistorianorum, notitiam, breui hoc, recisoque opere complecti. Facile autem perspicio, fore ut uix in isto opere tanti magistratus amplitudo ac splendor possit exhauriri, nedum a nobis hic impleri, unde bona Lectoris uenia, gratiaque, mihi sub ipsum operis exordium erit imploranda prius, deinde aliis largior post nos, uberiorque forte, messis relinquenda.

TRACTATIO

I. Comitum origo denotatur

NVnc, quoniam de instituto nostro exposuimus, opus est, ut etiam tempora colligamus, per quae fuerint illi Consistoriani Comites, quorum nunc memoria recolitur. Et antiquior quidem paulo Comitum est origo, quorum initia, minime fallemus, siquidem ab Augusti, Romanorum Imperatoris aetate deriuemus. Senex enim iste, ac grandaeuus factus, primum mensibus singulis Senatores adsciuit quindecim, quorum consilio in regenda republica uteretur. Sed nondum sufficiebat numerus iste negotiorum moli, hinc mox uiginti in illud priuatum consilium adsciti, ex ipso Senatu, eodemque consentiente, hisque annum officium datum, ratumque, quod isti fancirent habitum, non secus, ac si abuniuerso Senatu esset decretum. Cognoscebant autem, una cum Principe, de causis tum publicis, tum priuatis, solique in isto sacro Senatu sententiam dicebant. Meminit quoque Tacitus M. Cluuii Rufi, qui Comitatu Caesaris Vitellii adiectus fuerat, licet Rector esset prouinciae Hispaniae, Hist. L. II. n. LXV. Porro

Hadrianus, Spartiano teste, magis Comitum dignitatem confirmavit, quando optimos quosque e Senatu in contubernium imperatoriae maiestatis adsciuit: cumque antea amicorum cohors ex equestri plerumque ordine constaret, hic in lustrandis imperii provinciis diligens et assiduus, amicorum turmam secum habuit, quam Comitatum, ipsos autem amicos, sacrorum consiliorum participes, Comites appellavit. Ante rempubl. Rom. sub Principibus constituendam, Comitum nomen vel rarius, vel nulla honoris nota adeo erat insigne, siquidem, cadente demum Romana libertate, cum imperium penes Augustos esset, ipsique Domini a proceribus appellarentur, hi quoque gratiae testandae ergo, dignitatum eorum aliquid adiciendum esse duxerunt, illosque, quos *Ministros* hodie uocamus, Comitum titulo insignibusque cohonestarunt. Cuius rei illustre sane exemplum extat in Sidonio, L. I. Ep. XI. ubi Augusto, ita eum alloquenti, *Audis COMES Sidoni, quod satyram scribas, respondet Sidonius, Si quis est iste, DOMINE Imperator, publice accuset.* Eminentiam tandem, honorisque praerogatiuam praec omnibus aliis dignitatibus statim post Despotam, Sebastocratorem, primumque Augustum, Constantini tempora Comitibus concessere, perpetuumque iis ac honorificum titulum asserendo effecerunt, ut ordine non interrupto honos iste ad posteros transferretur.

II. Diuiso Comitum

Magni rem laboris in se suscepit CL. *Iac. Godofredus*, cum genera Comitum singula recensuit, in Notitia Dignitatum Codicis Theodosiani ex uariis legum, edictorumque inscriptionibus, contentis ipsis, ex subscriptionibus etiam, non minus, ac ex omni literaria antiquitate, quam studiosissime fieri potuit, collecta. Non minus praecclare de hisce Dignitatibus est promeritus *Ducangius*, in utroque

que Glossario, nec non in aliis suis operibus eas complectens. Explicat easdem *Iac. Gretserus*, tribus Commentariorum libris, in *Georgii Codini Curopolatae*, de officiis et officialibus Magnae Ecclesiae, et Aulae Constantinopolitanae, Librum: uerum tamen, ampli hi disertique Commentarii nec mendis carent omnino, siquidem ea, qua Gretserus uiuebat, aetate, uoces illae neotericae Graeciae, nondum in occiduas Europae partes erant allatae. Ipsum autem in se Codini opus non quidem propter uetustatem, sed propter nouitatem, quae quidem maiorem lucem debebat promittere, habetur admodum obscurum. Agit enim Codinus de nupera solum Graecia, non uocibus tantum nouis, sed, quod mirum est, iam obsoletis: accedit, quod usus iamdum alios inuenerat mores, ritus, officia, uestes, et his similia, integrumque adeo immutauerat Graeciae statum. teste *Iac. Goaro*, Praefat. ad Lectorem Editionis Codini, splendidissime ab eo concinnatae, ac Mazarinio Cardinali dedicatae, anno MDCXLVIII. Vnde non adeo nostrae inuestigationi accommodatum deprehendimus istum, nisi in quantum per meritissimum de omni antiquitate uirum I. Goarum in ordinem, ac legitimam quandam cum antiquitate consonantium est redactus, nec sine magno labore suppletus. Faciunt huc ex parte Catalogi Dignitatum MSpti Regii, *Matthaei* scilicet *Iatri* Monachi, aliorumque ignotorum, iidemque Codino antiquiores, qui uero, quantum ad ordinis spectat rationem, si tempora subducas, multum inter se discrepare animaduertuntur. Adeoque recentiores Tabulae nostrum studium non adeo iuuant, quin ex ueteribus, siquidem superessent eae, omnia accuratius potuissent describi. Quod si tamen rationes subducamus probe, omnemque in prisco Imperio CSpol. Comitum ambitum, paucis gradibus, licet eorum numerus, centenarium longe superet, metiamur, tres maxime

maxime erunt Ordines, alius Palatinorum, alius Consistorianorum, et tandem Prouinciarum. Curant siquidem alii atque circumstant Principis personam, et uel eam armis tuentur, uel eiusdem res priuatas, quae in Palatio peraguntur, moderantur, alii res Principis, curasque publicas administrant, utpote in partem oneris regiminis adsciti, coramque eo in sanctiori sacrario consistunt: alii tandem extra aulam prouinciis adiunguntur, absentisque Principis uices gerunt. Paucis: alii Palatinis, alii militaribus muneribus funguntur. Ita sibi constabit officiorum dignitatumque per omnes imperii orientalis periodos, ordo, ut, quemadmodum Ecclesiasticis dignitatibus ex eo praerogatiuam accersunt Graeci, quo propior quis ad altare, sacraque eius munia, accedat: ita in ciuilibus his demum honor concilietur maior, quo propior quisque sit personae Imperatoris, in officio, et quo sanctiores sint res, quae consilio, fidei atque ministerio eius subiiciantur.

III. Consistorii nomen

Purioris Latii linguae uox non est illa Consistorii, quam posterior Latina Graecaque inuexit aetas. Denotat autem ea locum, in quo consistunt de rebus communibus, siue ciuiles istae sint, siue sacrae demum, deliberaturi. Utitur ea frequentius Ammianus Marcellinus, ubi Principi purpuram in Consistorio offerri solitam, scribit L. XV. et L. XX. accitos in Consistorium Senatores, Augusto habitu fulgentem Principem conspexisse. Suidae Κομιστόριον et σύστημα unum idemque sunt, quandoquidem ibi consistant, et περὶ τῶν ἐπειγόντων, de rebus urgentibus deliberent. Hesychio idem est ac θεῖον συνέδριον nec non βασιλικὸν Σέκρετον. Glossae Iuris MSprae θεῖον Κομιστόριον interpretantur σεκρεταριον βασιλικόν; Vnde in Concilio Chalcedonensi Action. I. Secretarius θεῖα Κομιστορεία. quae singula sparsim etiam in Libris Basilicōn

filicōn reperiuntur. Consistorianus adeo est, qui ad Con-
 sistorium pertinet, ac refertur, hinc idem Ammianus:
Statuit Imperator, dispicientibus Consistorianis, et militaribus
uniuersis, in negotium praeterinquiri. item: inquirentibus in ne-
gotium Consistorianis, atque militaribus, Proculus admouetur eculeo.
 Lactantius, puri sermonis admodum studiosus supremum
 istum Principis Senatum *Secretarium* uocat, in quo tribunal
 fit positum, de Mart. Persec. C. XV. Rationaliumque ac
 Magistrorum, Iudicum item ac Vicariorum, Diocletiani
 tempore usitata nomina, recenset, officiaque ista inter Basi-
 lica refert. dicto libro passim. Et quamuis Consistorii no-
 men non usurpet ille, Comitum tamen appellationem, sub
 Maximiano proxime ad istam dignitatem accedentem, si-
 lentio minime transit, utpote qui tertium, quartumque
 Magistratum ordinem constituebant. Primi autem et se-
 cundi ordinis Comites Inlustres scilicet, ac post hos Cla-
 rissimos atque spectabiles, subidem tempus Constantinus
 M. instituit, de quo Eusebius in uita: *Comites uero alios in*
primo ordine collocauit, alios in secundo, alios in tertio. Hos ue-
 ro Consistorianos fuisse, clarius mox patebit. Pristinini de-
 inde memor instituti, Gratianus Consistorium, eiusdem-
 que honorem, ut a Diuo parente suo Constantio (ita enim
 in literis ad Ausonium parentem eum, qui non esset, ap-
 pellat) acceperat, retinet, et ubi per uarios Comituae gra-
 dus adscendere praefectorem suum uellet, Quaestorem pri-
 mum creat, mox duplici praefectura, prima Italiae, altera
 Galliarum, praecingit, Consulem tandem declarat, missa-
 que palmata ueste, in qua diuus Constantius, Parens, in-
 textus erat, Consulis prima dignitate ornatur, neque a se dimit-
 tit, sed in Palatio semper secum habet. Sanctitatem istius
 Palatii, in quo Consistorium, cui interfuit ipse, eleganter
 describit Ausonius in Grat. actione ad Gratian. Imperat.

B

13

In illa uero, ut ex more loquimur, Consistorii, ut ego sentio, sacrarii tui, nullus unquam superiorum aut dicenda pensus cogitauit, aut consultius cogitata disposuit, aut disposita maturius expediuit. De eodem Consistorio magnifice sentit idem, ubi mox fastigium Auditorii sacri, mox profundi altitudinem secreti, mox secretum paucissimorum appellat, et ut tandem paucis loci maiestatem eloquatur, Sacrarium imperialis oraculi uocat, qui locus horrore tranquillo, et pauore uenerabili, raro, in eo perorantibus eundem animum praestet ac uultum. Legitur in Codice Theodosiano l. III. de Praetorii Iudicialis instructione: Pars Actorum habitorum in Consistorio Gratiani Augusti, ubi ille cognoscens cum suis Consistorianis, dixit etc. Interpretatur Consistorium Franc. Poletus, ita, ut Antecessorum confessum fuisse dicat, Hist. Fori Rom. l. I. c. IV. At enim uero facilis est consensus, cum ex antiquitate constet, ipsos Praefectos, Vicarios atque Praefides, quaestores item, suos habuisse antecessores, qui uocarentur Illustribus Adfidentes. Quos tamen ab iis, qui Comitua primi Ordinis gauderent, et Viri Inlustres in actu positi, siue Agentes essent, ut distinguamus, uaria Imperatorum ea de re Rescripta, iubent

IV. Comitum Consistorian. Diuisio

Duplicis generis Comites sunt Consistoriani. Alii in Consistorio, alii *intra* Consistorium, teste Grutero in Inscription. quam quidem diuisionem his formulis conceptam, ridet Iac. Godofredus, Comment. ad l. un. de Comit. Consist. rem tamen concedit. Certum enim est, honoris praerogatiuam datam esse, aliorum primorum ordinum Comitibus, ut *intra* Consistorium essent, non quidem ut sententiam dicerent, sed post *Inlustres* dignitates, inter Primicerium Notariorum, et Magistros scriniarum, essent me-

dij,

dii, ingrediendique in Consistorium saltem copiam haberent. Non licebat his honorariis solum Consistorianis, participare augusti pectoris curas agendo, uti quidem Illustribus Consistorianis, in id adscitis, sed arcanis tantum intererant, Principisque actibus, eiusdemque responsa audiebant. Notat istud discrimen ipse Gratianus L. III. de Metatis. Dicuntur isti *Spectabiles Viri*, et ab Arcadio nominantur, *Comasus* et *Clearchus* d. l. un. similiter a Theodosio iun. *Sperantius*, *Apollodorus*, *Theodorus*, Viri spectabiles, Comites Sacri Consistorii uocantur, et post quaestores, ante Magistros memoriae ac libellorum, nominantur. Id quod probat *Illustres* Consistorianos a *Spectabilibus* gradu fuisse distinctos. Notat idem discrimen *Cassiodorus*, L. VI. Form. Var. XII. *Spectabilitas clara, et Consistorio nostro dignissima, quae inter Illustres ingreditur, inter Procere aduocatur, etc. Quocirca prouocati moribus tuis, Comitium tibi primi ordinis largimur, ut Consistorium nostrum sicut rogatus ingrederis, ita moribus laudatus exornes: quando uicinus bonos est Illustribus, dum alter medius non habetur. Delectat te imitari quos proximitate contingis. Et mox: Te sequuntur omnes, qui Spectabilitatis honore decorantur.* Iuuat hic, ut lux dictis accedat maior, seriem Comitum primi ordinis, post Illustres, subnectere. Erant Proconsules primum Illustribus proximi, post, Comites Consistoriani secundi ordinis, Primicerius Notariorum, Magister scriniorum, Comites militares, Praepositi et Tribuni Scholarum, Tribuni S. stabuli, Cura palatii, Comites Orientis et Occidentis, Vicarii Comitesque alii Rei militaris, Comites Illustribus adfidentes, Comites et Archiatri Palatii, Rectores Prouinciarum, Professores in Vrbe CS. docentes et reliqui. Haec ideo apposuimus, ne Comites ordinis primi in Palatio, cum Comitibus ordinis primi in Consistorio confunderentur. Nunc pedem promouemus

ad Inlustres, aut Inlustrium tantum non primorum quadrigam, Comites Consistorianos, in quorum censum ueniunt I. Quaestor, II. Magister Officiorum, III. Comes Sacrarum Largitionum et IV. Comes Rei priuatae. Hi omnes participantes Augusti pectoris curas agendo claruere, hi consiliis Principum in sacro Consistorio interfunt, et cincti adstitisse coram Principe dicuntur. Hanc quadrigam Inlustre illud Concilium constituisse atque inlustrasse probat L. V. de Fide testium. *Pars actorum habitorum apud Imperatorem Iulianum Augustum in Consistorio, adstante Iouio Viro Clarissimo Quaestore, Anatolio Magistro officiorum, Felice Comite S. L. et R. P.*

V. Comes Consistorianus I. Quaestor

Inter Consistorianos Inlustres primo loco habeatur Quaestor, cuius dignitas et antiquitate, et auctoritate nulli est secunda. Graecis circa haec tempora dicitur Κοίσιως uti Leoni Grammatico: pluribus Κουάσιως cum Simocatta, quandoquidem sic ad Latinos, a quaerendo, eam denominantes, propior accedit. Est autem τῷ βασιλεῖ πάρεδρος Κοιάσιως τῶν καλῶν: *adstat Imperatori, Quaestorem eum dicunt.* Procop. L. I. de B. Perf. Quaestoris munus multum cum ipso Principe commercii habet, ita, ut γλώττειν τῷ βασιλεῖ cum appellet Simocatta, Mauritaniae Historiae statim in limine: *Ioannem Imperatoris linguam, uirum in dicendo acrem, Romanarum legum scientissimum, qui iussa Imperatoria maiestate digna sublimi elocutionis tenore pronuntiabat, ostendit. Lingua sibi familiari quaestorem dicunt Romani* Quid unquam hac Comititis, ac Consiliarii Consistoriani descriptione concipi potest splendidius. Codini Curopalatae tempore dignitas eius non tanta fuisse, ex ordine atque serie officiorum colligitur, qua locum saltem XLVIII. obtinet, uestesque non adeo pretiosas gerit, pileum (forte

(forte sericeum neque auro distinctum, utpote qui Illustri-
um erat Comitum, infra §. XVI.) Cabbadium et Scarani-
cum, quae similia sint magni Tzausii ornamentis. Post, ubi
haec ornamenta euoluerem, similia esse dicit Tatae aulici
uestibus. Has ibidem cum indagarem, praeter sceptrum
lignatum, nihil est. Ita nugantur Graeculi, et fallunt. Est
autem uocabulum magni Tzausii, barbarum, e Turcis in
aulam CSpolit. introductum, iuxta Leunclauium, in onoma-
stico, Bassam, siue praefectum nobilium aulicorum deno-
tans, qui in Aula CSpolit. Comitatum in ordinem rede-
gerit, Commissarii quasi aulici munere functus, docte no-
tante *Iac. Goar* ad C. II. Codini de offic. *καββαδιου* Portius
in Lexico reddit *τύβειν*, *τάγ* Toga, fagus. Duplex fu-
it tunica interior, et exterior illa breuior fuit, et suras lam-
bit, sinibus carens et plicis, globis sua mole conspicuis col-
ligata, ad imum usque pectus, corpusque adstringens, et zo-
na praecingendum, sub qua crurum motus limbos oris in-
terioris assutos et subductos manifestat. Exterior autem *σα-
ράνιον* est, tunica longior, ad talos defluens, quae apertage-
ritur, et cingulo libera, sinuosa magis non est priore illa, licet
amplior, unde et latioribus rectisque manicis, si expandan-
tur, crucis formam exhibet, ideoque Simeoni Thessalonic.
sacerdotum tunica, siue Senatoria, et procerum propria di-
citur. Hodienum eo uti nobiliores e Turcis obseruamus. A
sinistra zonae parte quaestor Siromasten, quem uulgo soli-
bam uocant, hoc est, pugionem acutiusque ferrum gerit.
Nos ad antiquiora reuertimur. In Ecloga Leonis et Con-
stantini A. A. Tit. V. quaestor potestatem habebat in eos,
qui in magna Vrbe uersabantur, ex quacunque demum regi-
one, aut cuiuscunque sexus essent, siue Clerici, siue Mona-
chi, siue Moniales, siue ex aliis urbibus aduenae, aut cuius-
cunque demum fortunae aut dignitatis fuissent. Inquirere

enim debebat curiose, quinam, unde, et quo praetextu uenirent. *Ius Graecor.* T. II. p. LXXXVII. et XC. Conuenit cum splendido hoc quaestoris officio adhuc Cassiodori aetas, et ipse primum quaestoris, qui in Theodorici Regis Gothorum incidit tempora, ubi primum quidem redituum Regiorum summam rationem penes quaestorem esse (Gallic. Surintendance des Finances) uidemus, plura tamen adhuc et forsan maiora, ex ipsa prouisionis formula quaestori data, colligere licet, quae in unum collecta eo tendunt, quod participet de secretissimis Principis cogitationibus, quod non sit alius, cui is credat custodiam et administrationem Theaurorum publicorum, quod is iura bonorum Domanieliorum detegat, quod uox et lingua sit Principis, semper illi adsit, ac in conspectu eius uersetur, sententias Principis, quas propter summam maiestatem non tenetur ut interpretetur ipse, inuestiget, ac declaret, uiuaque adeo legum sit Bibliotheca, et ex tempore de iure respondere queat, semper paratus ad optima consilia Principi suppeditanda, adeoque omnibus pene Conciliis, ordinibus ac Magistratibus intersit, atque consiliis suis in eos influat, apud *Cassiodor.* Magnum Senatorem, L. VI. uar. Form. et L. VIII. Ep. XIV. qua summi officii descriptione utrum distinctior ac clarior, ex ullo unquam auctore notitia peti possit, prorsus dubito. Videtur quoque ea quaestura cum Cancellarii supremi hodie dignitate tantum non paria facere, uti docte explicat de *Sainte Marthe* siue Sammarthanus *Vie de Cassiodore Chancelier et Premier Ministre de Theodoric.* le Grand Liur I. Chap. V. pag. LXXI.

VI Comes Consist. II Magister officiorum

Nominatur in Parte Actorum habitorem apud Imperatorem Iulianum Augustum in Consistorio, post Iouium Virum Clariss. quaestorem, *Anatolius Magister officiorum* simulque

que summa Consistoriani Comititis dignitas designatur. Definitionem Magistri, quam nominalem uocant Scholastici, sup-
 peditat Paulus I. LVII, de Verb. signific. quod sint, quibus praecipua cura rerum incumbat, et qui magis quam ceteri diligentiam et sollicitudinem rebus quibus praesunt, debent. apud Menag. Amoenit. Iur. Ciu. cap. XXXIX. Non tamen unius generis sunt Magistri, de quibus quidem alibi uidendum, sentiendumque, de antiquis potissimum, satis magnifice. Huius tamen Magistri officiorum dignitas satis eminens est, principalique tantum non aequatur. Appellantur enim Principes apud Cassiodorum, L. VI. Var. Form. utpote omnes militiae gradus, iam supergressi, primique in sago ac toga ab omnibus habendi. Ita uero Palatii principalis agebat curam, ut ordinem ministrantium in eo sedulo curaret, palatinisque officialibus praesesset, Maiestatitidem Imperatoriae sisteret Senatores ad illam missos, petitaque eorum prius explicaret, et quod maximum, Principem certiore de Legatis faceret ad eum missis, illosque solemnibus ceremoniis introduceret. Et erant quidem haec talia, quae summam in Palatio dignitatem arguunt: accedunt autem alia, Postarum scilicet ac eorum publicorum ordinariorumque procuratio, itinerum ac uiarum structura, quae quidem publicae commoditati multum emolumenti pararent. Patet inlustri muneris amplitudo inter alia uel ex eo, quod Praetorianorum militum officiales, uti et illorum, qui praefecto urbis essent subiecti, imperia Magistri officii agnoscerent, atque uenerarentur. Attonito splendore eum uigere dicit imperator, in l. un. Cod. Th. de Quaestor. et Magistr. offic. quandoquidem *Magisteriam* exercet, utpote Princeps officii Palatini, et sine ulla adiectione, singulari modo, atque simpliciter Magister appellatur, quamuis Generalis dici posset Magister, cui praeter officiorum singularium Magistros, omnia officia Palati-

na subessent, Hinc *inlustris summitas* Magistri, hinc in Comitatu Principis erat, in eiusdem Consistorio cum aliis summae dignitatis uiris adstabat, sacrario Principis explorata fedulitate obediebat, Codicillos honorum, quibus adimendi erant, ex praecepto Principis adimebat, palatinosque in officio peccantes, puniebat. Sequiori aeno, Constantinus Porphyrogennetus, uti habetur in uita Basilii Macedonis, Magisterii titulum contulit *Simeoni* Canonistae Graeco, eumque, quod ipse prole careret mascula, in filium adoptauit, Magistrorumque, quos *περιβλέπτως* & *περιφανώς* uocat, praefulgente dignitate condecorauit. Adscitis adeo his ad *συμμετοχὴν* Imperatorum, non detrectarunt ulterius Imperatorum filii ac Despotae, alique consanguinei, quominus et ipsi Magistrorum titulo ornarentur *uon Mastricht* Hist. Iur. Eccles. et Pontif. §. CCXC. conf. *Allatii* Diatrib. de Simeonib. p. XXV. seqq. Cum isto Magistri officio, sequiori aetate Magni Domestici munus creditur conuenire, postquam cuiuslibet rei uel ordinis Praefectus a Graecis *Δομέσιμος* appellatur, quemadmodum etiam *Ioannes Citri* Episcopus per *ἐξάδελχοντα προηγούμενον* & *ἐπιστάτην*, interpretatur. Flexa deinde haec uox a familiari ad militarem dignitatem, ita, ut apud *Comnenam* mox *στρατηγὸν αὐτοκράτορα*, Praefectum Praetorio, militaresque sub Imperatore copias ducentem, et sic communium rerum administrationem sub eo tenentem, denotaret, in quo maximam partem cum officiorum Magistro, illustri Consistoriano Comite, a nobis descripto, intelligitur conuenire. Ceterum uaria Domesticorum apud recentiores Graecos genera, sibi inuicem subordinata, uidere licet apud Catalogorum dignitatum Graecarum Compilatores, passim

VII. Comes *Consist. III. Sacrarum Largitionum*

Mentio porro in parte Actorum allegatorum, tertio loco fit, Felicis, Sacrarum Largitionum Comitibus Inlustris et haec Comitibus S. L. erat dignitas, Comitibus Consistoriana dignissima. Praeerat hic Comes aerario publico, ex quo Largitiones sacrae, siue Imperatoriae, donaque Regia, stipendia et praemia, hoc dispensante, depromebantur. Et satis quidem blanda, ac magnifica plane aerarii appellatio est ea, quasi optimus Princeps pecuniae tantam copiam non ob aliud colligeret ac possideret, quam ut aliis merentibus iterum benignissime elargiretur. Aedes huic aerario Byzantii destinata Ἰορδανίδου, *Genicum* appellatur, in quod reponerent, quicquid ex tributis et uectigalibus colligebatur: quae bona Ictis fiscalia nuncupantur, et ad reipublicae usum destinata habentur, neque in haerodem transeunt. His bonis qui praeesset, Comes S. L. appellabatur, Gallis dictus *Comte des Liberalitez Royales*. Iura atque priuilegia huius S. L. Comitibus singularia plane erant, siquidem eius sub auspiciis moneta cudebatur, signabaturque, cura imaginis Imperatoriae ei imponendae, non minus ac reliqua quae inscriptionem annumque accuratissime designarent, ei commissa. Vtebatur eius ministerio Princeps in honoribus, dignitatibusque distribuendis. Non minus rei maritimae, ac commerciorum procuratio, inprimis autem salis uenditio, id quod singulare Principi eo tempore fuisse circa salinas per totum Imperium, Ius ostendit, ab eius imperio pendeat. Multi praeterea aerarii huius publici officiales erant, quibus ille praeeerat unus, sicque per totum Imperium potestas eius atque iussa spargebantur. Recensentur omnes eius officiales in subscriptionibus Hypomnestici, Alexio Comneno porrecti, in Rationali praeceptorum, seu *παραμῶ λογαριῶν*, quod Montfauconius cum aliis opusculis Graecis publicauit. Subiectos sibi habebat praeter Comitibus Largitionum, qui et-

C

iam

iam Comites aerarii dicuntur, Comitem Italicianorum, Comitem Gallicianorum, Comitem Largitionum orientis, Comitem aerarii per Africam, Comites Thefaurorum cum Thefaurariis, Scriniariis, Rationalem, a quo ad Comitem S. L. appellatio mittebatur, praeter hos, inquam, Praefectos adhuc baphiorum, textrinorum, Magistros lineae Vestis, Magistros priuatae, murilegos, Gynaeciaros, etc. *Statius* res eo loco repositas *sacras opes, sanctasque* appellat, partim, ut designaret, innocentes, et sine uiolentia esse collectas, partim, quod Graeci, uti Imperatorem ipsum sacrum et sanctum, ita omnes etiam ad eum pertinentes res, siue publicae sint, siue priuatae, sacrarum nomine appellant. Collegit talium epithetorum sacrorum bonum Numerum ex ipsis Imperatorum Constitutionibus Iac. Godofredus, ad Tit. de Constitutionibus Principum et Edictis

VIII. Comes Consist. IV. Rei Priuatae

Additur his in actorum parte Comes R. P. Rei priuatae, siue Rerum Priuararum. Extitit Byzantii aedes *ιδιωτῶν* appellata, quae aerarium priuatum complectebatur. Ita res etiam priuatae Principis, et bona patrimonialia, Largitiones dicebantur, eaeque non tantum in auro et argento, gemmis, uestibus, aliisque mobilibus rebus consistebant, uerum etiam in Domibus, Palatiis, praediis, praediis et possessionibus positae erant, ita quidem, ut, quemadmodum ex aerario publico, iussu Principis Largitiones expromebantur, ita etiam ex aerario hoc priuato, Largitiones saepius fierent. Ne autem fines auctoritatis eius nimis essent circumscripti, uti primum erant, addita deinceps et quaedam iurisdictio est, uidelicet cognitio criminis incestus, aliorumque uitiorum, in quae uel naturae confusio, uel brutalis quorundam natura quandoque inclinare uidetur. Non minus auaritia illorum puniebatur ab hoc Comite, qui

qui sepulchris non parcebant, uerum sacrilegas manus ab eorum direptione minime abstinebant. *Cassiodor. L. VI. Form. VIII.* Recentiori aeuo Generalis Logotheta Vtriusque Comitum munus tenuisse uidetur, unde Codino uocatur *Ο λογοθέτης τῶ Γενικῶ*. Idem enim est Genicum, de quo paulo ante locus CSpoli, quo subditi ius tributorum exoluunt, negotiatoresque uectigalia pensant. *Από τῶ Γενικῶ*, secundum Cedrenum, siue *ἀπό Γενικῶν*, ut Curopalates uult, factus est Nicephorus *Exgenicus* Imperator, *Γενικός λογοθέτης* dictus. Ultimus inter generales Logothetas sub Imperatore Andronico Palaeologo fuit *Theodorus Metochita* propter merita satis celebratus. Varia de his legi possunt apud doctissimum Goarum, qui descripto propius Generalis Logothetae officio, summas aerarii rationes, computa, praefecturamque continente, a Cancellario Galliarum hodierno eum non multum differre, accurate statuit, in obseruat. ad Georg. Codini de *Offic. CSpol. C. II.* Alia numerosa Logothetarum uarii generis, et inferiorum quandoque graduum nomina, et officia, in Catalogis dignitatum Graecarum saepius allegatis, haud rara leguntur

IX. Comitum Consist. quis gradus inter Inlustres

Nunc de honoris gradu atque loco, quem inter Inlustres tenuit haec Quadriga, est dispiciendum. Tres potissimum Inlustrium classes, ut essent, decreuerunt Imppp. Gratianus, Valentinianus, et Theodosius. Ad primam pertinent Consules, Praefecti, Magistri Militum, et Patricii. Ad secundam Praefecti Praetorio, Praefecti urbis, Magistri Militum, equitum scilicet peditumque. Aucti tandem sub Theodosio Iua. ubi Praepositus sacri Cubiculi illis adiectus. Tertiam denique classem ornabat Illustris Comitum Consistorianorum Ordo, qui, uti *L. I. Cod. de Quaestor. Magistr. Offic. ect.*

a Valentiniano constituitur, ita a nobis in explicatione uberiori, retentus est, atque obseruatus. Ipsa autem lege allegata, non solum pristinum iis honorem Imperator confirmat, uerum etiam Proconsularibus eos praefert. Neque tamen alligati adeo ad hanc tertiam Illustrum classem erant, quin subinde ad secundae, primaeque classis illustres honores ascendere potuissent. Interim iam in eo, lege allegata, secundo ordini aequantur, *ut solita acclamatione exciperentur, nec praeferirentur ut incogniti, atque ut non aequandi illis qui gesserint Praefecturas: sed eo obseruarentur cultu, omni coetu, omni que conuentu.* Solebant scilicet acclamationibus, cultu et honoribus uariis, dignitates illustres aduenientes excipi, ubi ad coetum uel conuentum procederent, de quibus acclamationibus *κράτους ἐν Φημίαις*, quae Consulibus et Patriciis sunt factae agit *Chrysostomus*, initio homiliae in Eutropium. Christiano quoque ritu, insignis his uiris Illustribus honos est habitus, ut, siue patricius esset, siue munere publico, aut legatione nobilis, accederet ad urbem, huic ciues extra muros *cum Crucibus* occurrerent, crucesque praeferrerent. De quo Crucis praeferendae ritu, uaria erudita commentatur *Petrus Iosephus Cantelius*, *Histor. urbium Metropolit.* Dissert. III. CAP. VII

X. Notarii ad Consistorium pertinentes

Magnae olim dignitatis Notariorum ordo, siue Collegium fuit, militiaque illustrior uocata, eo quod Tribuni et Notarii dignitas frequentius coniungeretur. Officium eorum erat, Acta in hoc Principis Consistorio concipere, unde diserte dicuntur *Notariorum officio fungentes inter consistorii secreta*, et *Notariorum Primicerii de Consistorio Principis discedere*, L. II. Cod. Th. de Primicerio et Notariis. Hinc apud *Calliodorum* L. VI. Form. Var. XVI. in formula Notario-

tariorum habetur: quod Principis secretum et Consilium
 iis committatur, Principisque curis assidua lucubratione mi-
 litent. Notarii scilicet indicium faciebant, forasque effe-
 rebant responsa Imperialia, Primicerius autem eorum, Ora-
 tiones Imperatorum in Senatu recitabat. Aequatur sub
 Imperatore Valentiniano III. haec Notariorum primicerii
 dignitas, uti ista Comitis Consistoriani, Consiliariis status
 modernis, ita hodierno status Secretario illa, committeba-
 turque non nisi Viris, quorum merita iam omnibus essent
 conspicua, quique auctoritate multum ualere, ideo, quo-
 niam proximus ad Principem intimiorque accessus illis pa-
 teret, utpote cuius secreta tractarent. Erat sub huius Primi-
 cerii uel Primi-Notariorum dispositione omnis dignitatum
 et administrationum Notitia, tam militarium, quam ciuili-
 um, Scholas idem et Numeros tractabat, ut habetur in
 Notitia Imperii. *Claudianus* Poeta, ipse Tribuni et No-
 tarii dignitate perfunctus, non inuenisse in Palladii Epi-
 thalamio utriusque officii exponit rationes. Seniores Pro-
 tonotariorum siue Primicerii, quando quietis et uacationis
 cupidi ex eo Consistorio discederent, Ex-Notarii uocantur,
 dignitateque Vicariis praeferuntur, Proconsulibus autem
 aequantur. Hinc incipit ab iis *Ordo Spectabilium*, utpote qui,
 nullo interueniente ordine alio, Inlustres Consistorianos sub-
 subsequuntur. Non raro hi adscendebant ad alia officia, quasi
 pro more, uel honoris titulo contenti, inter Inlustres reci-
 piebantur, et sic *Vacantes* dicebantur. Vbi tamen et ipsi
 Honorariis iis, qui nulla dignitate antea functi essent, prae-
 ferebantur. Reperiuntur passim inter Byzantina officia,
 uaria quoque Primiceriorum genera, ita, ut plures in cho-
 ro et foro isto nomine insigniantur. Subsequente tempo-
 re Protonotariorum dignitas inualuit, quae in Graeca Ec-
 clesia fuit tanta, ut de eorum officio haec propemodum sin-
 gularia legantur apud *Matium*: *Stare eos in sancto tribunali ad*

Pontificis obsequium, uariisque ad altare officiis fungi: scribere eos etiam singulis proceribus et principibus a Pontifice mandanda: Iurisconsultos pariter bis in anno uisitare, et quaecumque pacta, uenditiones, testamenta, et serworum manumissiones inquirere, et difficultates inde subortas ad Pontificem referre. Vocatur Protonotarius a Codino *ὄψα τῶν ἐξουσιαστικῶν*, quoniam illud officium inter omnium supremos, et *ἄξιο τῶν κατὰ τοὺς*, extra numerum inferiorum incipiat numerari. Vt adeo in numerum sex illorum, Patriarcha inferiorum, referatur, licet in ea classe ultimus existens. Primicerios hos, uel Protonotarios saepius ad Concilia ab Imperatoribus esse missos, uariasque sacras expeditiones, uel ut restituerent episcopos, uel simile quid agerent, iis esse commissas, ex Conciliorum discimus Actis. Inter sanctos celebrantur *Martianus* et *Martyrius*, Notarii, qui quod Pauli Patriarchae CSpol. *γραμματεὺς* fuissent, ab Arianis sub Constantio Imperatore sunt interfecti. Meminerunt sepulcri eorum atque Aedis, Synaxaria ad D. XXV. Octobr. situmque expresse designant, in Tractu *Deutero* nuncupato, in regione urbis XII. ad Portam auream. Conueniunt occidentalis Ecclesiae Martyrologia, quorum, meo quidem iudicio, summam perpetuo nexu sistere potest Martyrologium *Vsuardino Sollerianum*. Barbaro uocabulo Primicerius notariorum uocatur *ὁ πρωτασηκρήτης*, item *πρωτοασκητής*, quia esset *γραμματεὺς τῶν ἀπορήτων*. Superest ut moneamus, non confundendum esse hoc Principis Secretum, cum eo, quo Praefecti, ut Auditorio sunt usi, quique etiam Assessores in eo suos habuerunt, qui uirorum Inlustrium Adessores, et Spectabiles, Clarissimi item, uocantur. Dicitur recentioribus, Protosecretis ipse aliquando, solusque, iudicium exercuisse. Atenim uero, horum, de quibus nos loquimur, ratio temporum, nullam illi, ut solus iudicet, potestatem permittit. Ita enim iudicandi potestas sequiori

acrate

aetate ad Myfticum pertinuit potius, qua βασιλικός πρώτος τῶν Σεβέρων, id est, Confiftorii Secretioris Regius ac primus appellatur Minister

XI. Praefes Confiftorii, Imperator

Suidas Imperatorem ipsum Myftico Concilio, uel Secreto, ac Confiftoriano praefidere scribit: ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν μυστικῶν ἀμα τὰς ἐπιμελήσας προΐσταται. Id uero quod ex antea allatis, ubi adftabant coram Imperatore Confiftoriani, clarius est ostensum. Reperitur inter officia Ecclesiastica Constantinopolitana ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως, quem *Iunius Praefectum* Sacro Confiftorio esse putat, a Gretsero ea propter erroris arguendus quandoquidem rectius in lure Graeco-Rom. *Praefectus sacrae stationi*, cuius sit ἐντὸς τῶ βήματος, intra tabernaculum, intra altare ipsum εὐταξίαν, rectum debitumque ordinem conferuare inter Ministros, et alios, denotari eo uideatur. Est autem ille in tertia Pentade Officiorum Ecclesiasticorum, in ordine quintus. Rectius fortasse Sacrarum Largitionum Comiti adscribitur a *Godofredo*, quod non solum adfiterit in Confiftorio Principis, uerum etiam uice Principum Cognitionem habuerit, uice Principis cognitionibus praefederit, unde etiam Auditorii sacri iudicium ei tribuatur, idemque sacri Auditorii cognitor dicatur. Quorsum pertinet et hoc, quod sub eius literis publicae nonnullae constitutiones proponerentur. conf. *Notit. Dignit. Ciuil. et Militar.* quis enim crederet, principalem Maiestatem, tot tantisque rebus circumfusam praesentem ubiuis esse, quotidieque in sacro Confiftorio praefidere potuisse

XII. Confiftoriani Praefides Politici in Conciliis

Praeter res autem Ciuiles, Ecclesiasticae etiam causae ad Sacrum hoc Auditorium sunt relatae. Patet id partim, ex summo circa sacralure, quo potissimum Graeci gaudebant

Im-

Imperatores, partim ex uariis Legibus atque Constitutionibus, quae uel Episcopalem audientiam, uel Clericorum immunitates, aliaque eiusmodi Ecclesiastica negotia definiebant. Praefes enim Politicus fuit *Fl. Candidianus*, Comes domesticorum, non alius a Comite siue Magistro officiorum, iuxta §. VI. in Ephesina Synodo, ut Theodosii et Valentiniani nomine omnia in eo componeret, ac iuxta formam sibi ab iisdem A. A. praescriptam, expediret. Vbi quidem simul patet, Versionem Latinam istorum Actorum, in eo, quod Comites eos, *Indices* scribat, fallere uehementer. Ipsa enim Synodus edicit: Nihil quicquam cum quaestionibus et controuersis, quae circa fidei dogmata incidunt, commune eos habere. Hi itaque Comites, absente Imperatore, cuius, ut summi Politici Praefidis, sella, reuerentiae causa, stetit uacua, disposuerunt alia, spectantia saltem ad ordinem, nihil uero ad causae cognitionem, sed ad Synodi *εὐραχίαν*, seu compositum ordinem, cuius sibi olim curam uindicarunt Principes, pro imperii societate cum Sacerdotio, nihil uero ad ipsam tractationem, ac Iudicium de Dogmate. Ita urget suos Constantinus Imperator in Synodo VI. contra Monothelet. ut Canonice satisfaciant Romani Pontificis legatis. Ita Magnus Constantinus uideretur non pauca contra Arrium dixisse in Niceno concilio, teste Eusebio L. III. de eius Vita. tametsi pius Imperator non ageret fidei iudicem, nec tamen aderat pius Princeps ut stipes, uel nudus auditor. Ipse quoque secum habuit Comites, una cum illis Concilio assistens. Acta Latina Comites eiusmodi Praesidentes, uocant *Indices*, at enim uero non uocantur *δικασταί*, sed *ἀρχοντες*, Magistratus siue proceres, honorabiles Viri, uelut Synodi conseruatores, ac libertatis partium, Constantino adiuncti. A quo partium studio plane alienos eos fuisse, uel inde colligi potest, quod Candidianus Comes Concilio Ephesi-

Ephesino a Theodosio directus, *Irenaeum* Comitem Nestorio addictum, interesse Synodi consiliis uetuerit, nec ullo modo communicare iis, quae Candidiano commissa erant, suspecta nimirum persona, ac per quam turbae oriri possent. Patet Comitum horum fides atque auctoritas, ex eo, quod, ne caufari possent rei, corrumpi interim, dum sessio solueretur, suos Codices, decretum sit : *σθεαυβίδωσαν ἐκ τε τῶν ενδοξοτάτων ἀρχόντων, obsequuntur a gloriosissimis Proceribus. Eorum porro studia commodabantur disponenti sacrae Synodo, cum ubique legatur : οἱ ενδοξοτάτοι ἀρχοντες καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον.* notante eruditissimo *Combesisio* *Difert. Apologet. pro Actis Synodi VI. p. LXXII.* iidem Comites in Synodo Chalcedonensi sub Marciano, cum non ubique praesens esset Imperator, adfitebant, cumque in ea Synodo omnia uacillarent, patresque in diuersas irent partes, aliique propensiori in Dioscorum essent animo, clamoresque importuni fierent, referri hoc ad Imperatorem decreuerunt, qui deinde tempestiue adfuit, non quidem uim patribus illaturus, sed rebus gerendis uim ac robur allaturus, quod ex oratione eius tum habita patet. In Synodo VII. Nicaeae habita, Comitum ac Principum uultus in Synodum ac sacra Euangelia conuersi fuisse leguntur. Sedes enim magnificentissimorum et gloriosissimorum Iudicum, (uti in Latinis Actis scribuntur) et amplissimi Senatus, fuit in medio ante cancellos sanctissimi altaris. Proposita in media erant sacrosancta ac uenerabilia Euangelia. Similiter Praesidium sub Imperatore Constitutorum officium ex Actis quibusdam in Consistorio, in Palatio Blachernarum tum habito, elucet. Anno enim MCXLVII. Cosmas Atticus, Patriarcha CSpol. quod Bogomili Niphonis sectae addictus esset, e sede pellitur, teste *Cinnamo*, L. II. n. X. sententiaeque de eo

D

in

in Palatio Blachernarum lata est, *praesidente* Manuele Comneno Imperatore, cum Imperatoria familia, aliisque non paucis Senatoribus et ciuilibus iudicibus simul assistentibus et *Ecclesiasticis Praesidibus*, quod Graece habet: *ἡ τῶν πολιτικῶν δικαστῶν συμπαρασταμένων αὐταῖς, ἡ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων. Συμπαρασταμένης ἡ τῆς ἱεραῆς συνόδου.* conf. Summe Reuer. Ham-
maburgensium Theologi ac Polyhist. Io. *Christ. VVolfii*, Pa-
troni nostri Colendi *Historia Bogomilorum*, p. XXXVIII

XIII. Secretarii Consistoriani in Conciliis

In Concilio Chalcedonenfi Oecumenico *Beronicianus* deuotissimus Secretarius, legitur, qui ex Codice, ἀπὸ τῆς κώδιμος, recitabat diuersas literas. Action. I. in singulis fere paginis reperiendus apud *Sev. Binium*, T. II. Concil. dicitur ille calamo omnia excepisse, quae a reuerendissimis episcopis dicebantur. Habuit hic sacer Secretarius adiutorem sacri Secretarii, qui Constantinus, deuotissimus *agens in rebus*, uocatur, Graece, Μαγιστεριανὸς ὁ βοηθὸς τῶν θεῶν σημήτων. apud *Binium*, Action. I. sub Tit. *Chalcedone Acta* p. XLIX. Imperatoriis his Secretariis iuncti alii Ecclesiastici, Secretarii atque Notarii, quorum quae in Synodis fuerint partes, ex Actis Synodi Vniuers. VI. communicabo. Erat in ea Synodo VI. in qua Honorius et asseclae Monotheletae sunt condemnati, Agatho, secreti Protonotarius, cuius officia ex Graeco, ex peroratione eius ad Acta sanctae Synodi describam: *Peccator ego, inquit, ac omnium minimus, Agatho, indignus Diaconus, ac magnae Ecclesiae scriniorum Thesaurarius, Patriarchalisque secreti Protonotarius, ac secundus Cancellarius, ante triginta duos plus minus annos, Lectorum ordini accensus, ac inutilis, Notarius agens, Synodo operam commoda-*
ui,

ui, uniuersa, in ea mota quaestuaque ordine affectatus, una cura sancto PAVLO, hactenus Laico, ac Imperatori a Secretis, post, urbis Archiepiscopo et Patriarcha, ac aliis quibusdam. Omnes porro, pergit, Tomos Actorum praefatae Synodi, mundo Codice propria ipse manu Ecclesiasticis libris consignauit, qui et sub signaculis una cum fidei definitione, quam sancta eadem Synodus palam edidisset, patrum subscriptione munita exemplaria eodem conscripti modo, ita iubente pia recordationis Imperatore Constantino, ac sic fieri praecipiente, quo fidei orthodoxae sinceritas atque ueritas nullis insidiis pateret. Ex quibus patet, Secretarios accurate excepsisse, sedulo mundasse, Patriarchas recognouisse, singulis Bibliothecis Patriarchalibus exemplar traditum esse, in fidem, uidimus loco, Patriarchas iterum singulis subscripsisse, in Archiuo palatii Imperialis exemplar repositum esse, ipsosque probatae fidei, ac munere probe defunctos, Secretarios ad altiores honores adspirasse. Idem Agatho Secretarius, Archidiaconus tandem, et custos sanctae Ecclesiae librorum (Chartophylax) cum Actorum Librum communicasset cum Andrea Crensi Archiepiscopo, isteque propria eum manu descripsisset, Iambico carmine, orthodoxiae teste, ab eo honoratus librum recepit. Iambos Andreae integros exhibet Combesii. Hist. Monothelet. p. CCXXXV. Pleniorem autem amicissimi huius Agathonis Viri, notitiam licet haurire ex Summe Reu. Theologiae, et Hamburgensis Gymnasii, Doctoris, Io. Alb. Fabricii, Patroni nostri Colendi, Indice eruditissimo, de *Melodis Graecorum* L. V. Bibl. Gr. et alibi passim

XIV. *Comites Consist. adstiterunt praesente Principe*

Præsidente Imperatore in hoc Sacro Auditorio *adstiterunt* Consistoriani Comites, teste Parte Actorum §. IV. exposita Accedit testimonium Ambrosii Epist. XXXIII. qua eos *Principes uirtutum uiros* uocat, seque in Consistorium intromissum, *inter Consistorianos* stetit, neque ascendere uoluisse ad Imperatorem qui assurrexerit, ut osculum daret. Vnde apparet hoc acuo, Imperatore sedente in Consistorio, adstitisse adhuc Consistorianos. Etsi alias superiore seculo in arrogatione Aureliani, Valeriano adfuisse dicantur ab Acholio magistro Admissionum, apud Vopiscum, Consul, Praefectus praetorio, Praesides, Ducesque, etc. notante Godofr. ad l. un. Cod. Th. de Comitibus Consist. Absente autem Imperatore, relicta quidem Maiestatis ergo, sella eius uacua, uti in Conciliis fieri solitum, eos confedissee, nemo unquam dubitabit

XV. *Priuilegia Comitum Consistorianorum*

Primi ordinis Comitum honorabantur, diuinisque epulis, Mensae uidelicet Imperatoriae, adhibebantur. Imperatoriae ad eos literae datae titulum *Inlustris*, uel *Sublimitatis* *Tuae* praeferebant. Insignia sane sunt priuilegia, quibus gaudebant Comites huius Synedrii, collecta a Godof. ad Leg. allegat. scilicet, ut Conductores rei priuatae fidei iussores dare non cogerentur, ut immunes essent a fideidis muneribus, a praebitione tyronum, equorum, excepto necessitatis casu. Idem l. III. de Metatis, excipiuntur atque immunes a metato et ab hospitalitatis munere, cum aliquot suarum domorum : non tamen omnes ex Consistorianis, sed
ii fo-

ii solum, qui participantis Augusti pectoris curas agendo claruerunt. quam Comitum Consistorianorum distinctionem notauimus supra ad §. IV

*XVI. Vestitus atque Insignia Comitum
Consist.*

Veste utebantur auro texta. Palmata etiam siue ad instar palmarum ramis distincta, auro intextis, maxime si Consulium dignitate ornarentur ab Imperatoribus, qui honor Aufonio a Gratiano collatus, et Cassiodoro a Theodorico, adiecta aurea ueste palmata, in memoriam uictoriarum a Coss. obtenturarum. Alia ornamenta, ut pilei ex auro ductili rubri, reliquaue insignia, recentioris esse aetatis patet ex Catalogo, ex octo MSptis Regiis collatis confecto, Codinaeoque auctiore, recentiorem sapiunt aetatem, et uel Mystico, uel Protoaecretis attribuuntur, qui ex ordine *Matsbaei Iatri* Monachi, septimum inter officia Palatii tenent locum. Nos, qui Consistorianorum dignitatem a quarto, usque ad sextum seculum post C. N. metimur, uestium genus ex habitu Magistrorum, Patriciorum, Comitum Largitionum, Consuliumque istorum temporum petendum esse, non temere arbitramur. Et sic ex Tabulis Codicillaribus eburneis Consulium, seu Diptychis, a Philoxeno, Consule Orientali, Senatui cuidam anno Dn. DXXXV. donatis patet inscriptio: FI. THEODORVS FILOXENVS SOTERICVS FILOXENVS VIR ILLVSTR. COM. DOMEST. EX MAGIST. M. PERTHRACIA ET CONS. ORDINAR. Cuius Diptychi specimen in aes incidi curauit *Sirmondus* in Notis ad Sidon. L. I. Ep. VI. quod maiori forma repraesentat *Bandurus*, postquam utriusque tabulae copiam

piam ei fecisset Ruinartus. Idem exhibet *Mabillonius*, L. III. Annal. Benedict. Dono autem Diptychum Ecclesiae Compenniensi dederat Carolus Caluus Imperator. Imagines ita explicat *Mabillonius*: Philoxenus dextra sportulas gerit continentes solennia munera, quae spargi aut mitti solebant in auspiciis consulatus, aliorumque Magistratum, in quo id singulare, quod loco aquilae eiusmodi baculis, scilicet pro similibus imponi solitae, caput hominis supra eius globulum ponatur, ipsius Philoxeni, an Iustini Imperatoris, cuius anno VIII. Philoxenus cum Anicio Probo iuniore Consul erat. Altera Philoxeni imago securim ebore distinctam gerit. De aliis Consulum ornamentis et insignibus legi potest *Ducangii Dissertat. de inferioris aevi numismatibus* Tomo III. Glossarii Latini subiecta. Additur apud eundem *Banduram, Comment. in Antiqu. CSpol. L. I. de altero Diptycho Comodoliacensi apud Lemouicos, quod duplicem Flavii Felici Consulis effigiem, forte eius, qui cum Secundino consulatum gessit, a. DXL. idemque Comes ac Magister utriusque militiae, Patricius et Consul Ordinarius fuit, quemadmodum inscriptio praefert. Habitus eius a priori in quibusdam est diuersus. Baculus est longior ac iustae magnitudinis figura duorum capitum humanorum ornatus. Vesti superiori humerale iniectum pretiosum, auroque multo figuratum, ac palmis, insigni uestium Consularium, adpersum, super quod pallium. Interior uero tunica ad talos usque desluit. Baculus sinistra, dextra manu Codicilli tenentur*

XVII. *Locus, in quo Consistorium*

Dispicendum tandem de ipso loco, in quo sacrum Consistorium fuit celebratum. Generatim ille erat Basilica Constantin-

stantinopolitana, uel ubi erat sacrum Palatium, siue Capitolium CSpol. Deinde apud Scriptores passim *uetus* atque *uouum* occurrit Consistorium. Vetus illud proprie locus fuit, in palatio, Cubiculariis potissimum addictus, in quo excubabant ii potius, quam cubabant, ut ad Domini nutus paratiores essent. Cum igitur in hoc interiori Palatii vestibulo (e quo in silentiariorum primum, deinde in ipsum Principis cubiculum uenitur) consisterent, qui Principis audientiam praestolabantur, ipseque Princeps ex interiori cubiculo in hoc exterius progrediretur, quo supplices audiret, et causas ac negotia subditorum dirimeret, in eo sedebat pro tribunali, *inquirentibus in negotium et dispicientibus Consistorianis*. Ammian. L. V. Atque inde Consistorium coepit appellari generatim quiuus locus, in quo de publicis rebus cum suis Consistorianis Imperator deliberebat. Ita in Thermis saepius, eandemque palatii Consistorium habitum esse legimus. Donec Iuri dicundo nouum Consistorium extruxit Iustinianus, in ea urbis parte, quam *Hebdomum* uocabant. Auctor Anonymus Antiquitatum CSpol. n. CCCCXXIV. exhibet Inscriptionem Consistorii in Palatio Hebdomi extructi, quae ita habet:

Φαῖδρον Ἰουστινιανὸς ἀναξ ἐμὲ χῶρον ἐγείρει
 Ἡελίῳ παρέχων θάμβος ἀνερχόμενα.
 Οὐποτε γὰρ τοῦτον ἐπὶ χθονὸς ἔδρανε κἀλλος,
 Ἴψόθεν ἕρπυνην ὄμιον ἐπερχόμενος.

Latine sic:

Egregias aedes has struxit Iustinianus,
 Adspectu quorum sol oriens stupeat.
 Nil etenim toto tam pulcrum uidit in orbe,
 Ex quo coelestes permeat ille uias.

Licet

Licet autem Procopius, qui aedificia Iustiniani accurate satis exposuit, huius non meminerit Consistorii, mentio tamen eius in aliquot legum Inscriptionibus occurrit: *recitata septimo miliario huius inchoatae ciuitatis in nouo Consistorio Palatii Iustiniani* ut l. XII. de Reb. Cred. l. III. de Iure Dot. etc. alia recitatae in Palatio nouo Iustiniani, ut l. XXII. de Sacrof. Ecclef. Possent nunc alia quoque, ad originem Consistoriorum Ecclesiasticorum, occasione horum Ciuilium, moneri, uerum, cum non minus, quæ separatim pertractetur, ista digna sit materia, in hoc, quem nunc exantlauimus, labore tantisper subsistemus

XVIII. Peroratio operis

Sequitur, ut, quoniam nunc satis de Comitibus Consistorianis, sacrique huius Auditorii origine, auctoritate, dignitate, progressu, negotiis, adiutoribus, delegationibus, insignibus, privilegiis, situ, aliisque locuti sumus, uela nunc contrahamus, partim ne ipsa tantarum, optimarumque rerum mole opprimamur, partim ne instituti modum praeter necessitatem transeamus. Modo illud nobis concedatur, rogamus adhuc, ut haec qualiacunque ueniam apud beneuolum, eruditumque Lectorem nanciscantur, nosque, non ex exalciata ubiuis, quae in obscuris adeo Graecae antiquitatis fontibus, tantum non impossibilis est, eruditione, sed ex solo inuestigandi, aliisque uiam praecundi studio, iudicemur. Quod si fiet, nos quoque, ut aliquando, Deo uitam, uiresque largiente, a nostro ingenio meliora, praestantioraque inueniantur, omni ope atque opere enitemur

Wittenberg, Diss., 1720

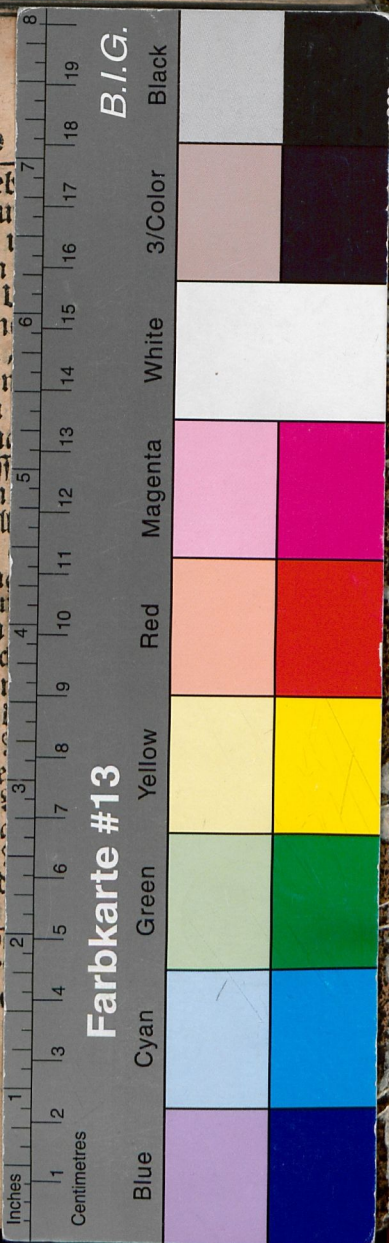

f

sb.

V. v. p. n. 19
18
1720,
14^a

2. D. B. VI

HISTORIA

COMITVM

CONSISTORIANORVM

IN

IMPERIO ORIENTIS

PRAESIDE

IVSTO CHRIST. THORSCHMIDIO

L. A. MAG.
ORD. PHILOS. ADIVNCT.
AD DIEM XXXI. DECEMBR. A. O. R. MDCCXX
IN ERVDITORVM CONSESSV
EXPLICANDA

A

CAROLO FERDINANDO ZSCHOCHIO

STAUCHA-MISNICO

PHIL. ET LL. CVLTORE

VITEMBERGAE

LITERIS SAMVELIS CREVSIGII.